

KERTINĖ PARAŠTĖ

LIETUVA

Aušta aušrelė
i beržo lapą
i mūsų viltį
ar beišauši
kalvos ir pievos
tyliai dalina
duoną užburta
i mūsų burną
ir išstovėsim
medžiais ant lauko
aušta aušrelė
i beržo lapą
kelias toks trumpas
skausmas toks ilgas

saugok pasauli
žolę ir upę
motinos kalbą
ir vaiko žingsnį
aušta aušrelė
i mūsų širdį
atmintį kraujo
mažą sukrautą
paukščišką lizdą
vasaros auką
teka saulelė
i dobilėlį
i mūsų žodį
i mūsų tylą

Janina Degutytė

Didžioji Lietuvos poetė Janina Degutytė (1928-1990), kurios gyvenimo kūrybinis laikotarpis beveik tiksliai sutapo su sovietmečiu Lietuvoje, mirė 1990 m. vasario 8 d. Vilniuje, jau pakilus ir įsisiūbavus Atgimimui ir auštant Lietuvos laisvei, kuri jau buvo ne už kalnų. Poetei neteko patirti Kovo vienuoliktosios dižiausmo, nei už metų išgyventi Sausio tryliktosios skausmą. Tačiau minint tą dieną norime su pagarba ir dėkingumu prisiminti poetę, kuri įstengė nei mažiau būdu nenusilenkti okupantams ir nepašlovinti „tarybinės santvarkos“, kaip tai nuožmiai buvo reikalaujama iš visų Lietuvos rašytojų, o savo poetiniu žodžiu gaivino ir kurstė tą meilę savo šaliai ir savo žmonėms ir tą tikėjimą į jų ateitį, kurie atvedė į nepriklausomybę. „Aušta aušrelė / i mūsų širdį / atmintį kraujo...“ O tada jau „teka saulelė / i dobilėlį / i mūsų žodį /

i mūsų tylą“. Lai teka toji saulelė visas mūsų dienas mums visiems. Šiandieną tačiau mūsų mintys ir jausmai telkiasi „i atmintį kraujo“ – į tą sausio sekmadienį prieš penkerius metus, kai Vilniuje jau merdincios sovietinės imerijos jėgos dar tarėsi galėsiančios užgniaužti mūsų laisvės troškimą. Tankai ir šautuvai, akinančios šviesos ir kurtinantis griausmas – prieš beginklius lietuvius. Pralietas nekalėtų kraujas ir visos tautos gedulas, pagaliau ir pasaulio pasipiktinimas. O tik už pusės metų įtvirtinta ir pripažinta Lietuvos nepriklausomybė. Nebuvo, aišku, mums lengvi ir tie tolimieji penkeri metai. Kaip labai Lietuvos žmonės dar kenčia, kaip daug jiems dar visko trūksta, kaip mūsų viltys ir lūkesčiai pralenkia kasdieninę tikrovę, kuri kartais gramzdina mus į neviltį... Bet vis dėlto ir toliau tikimės, kad virš mūsų nusiminimo „teka saulelė“.

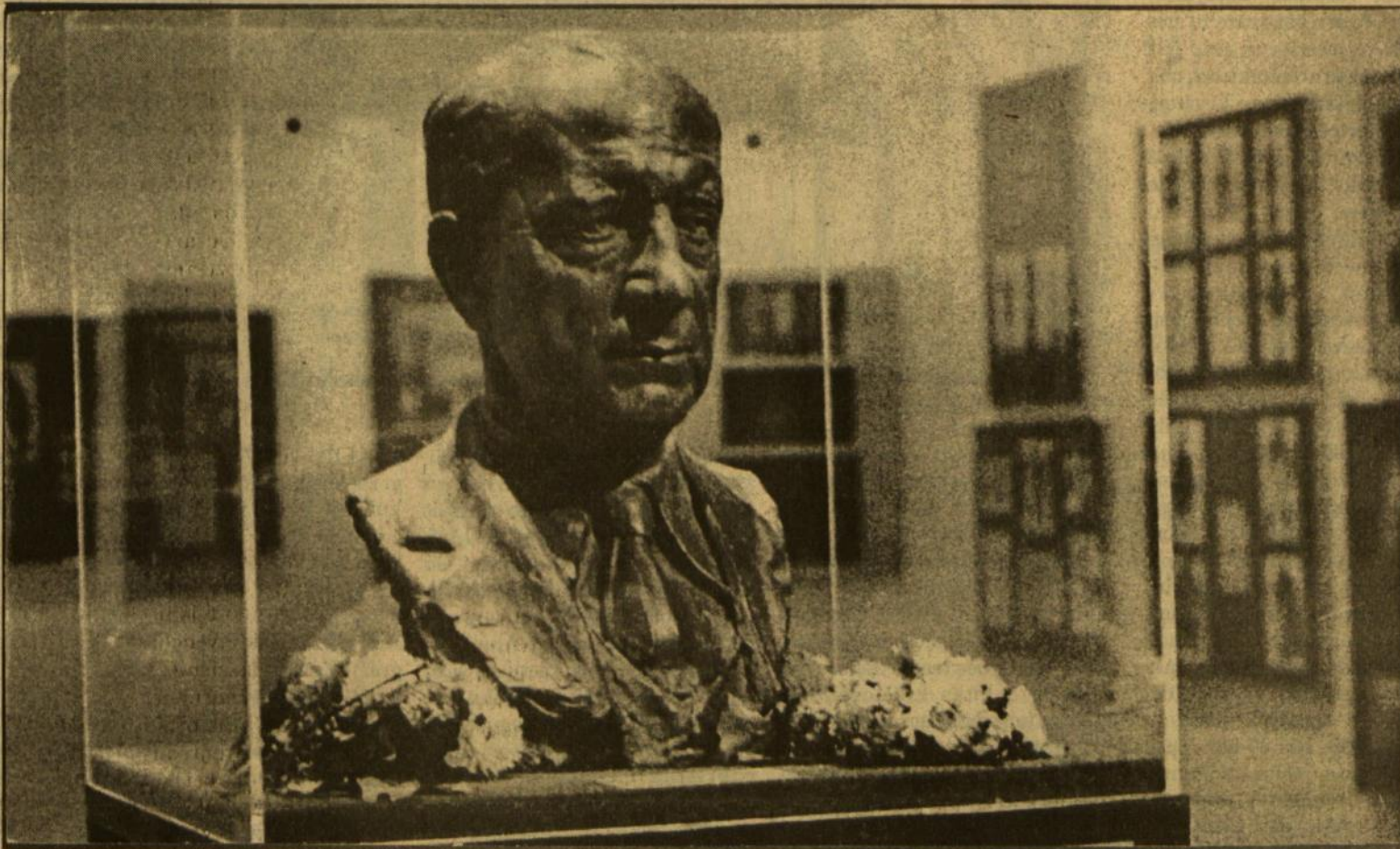
INGRIDA KORSAKAITĖ

1995 metais buvo plačiai pažymėtos išryškės lietuvių kilmės dailininko Mstislavo Dobužinskio 120-osios gimimo metinės. Vilniuje ta proga buvo surengtos net dvi išpūdingos parodos, pristatiusios jo dailę ir kūrybinę biografiją – viena Lietuvos dailės muziejuje, kita Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje, kurios Rankraščių skyriuje saugomas didžiulis Mstislavo Dobužinskio archyvas. Paskutiniu jubiliejinių metų akordu tapo tarptautinė konferencija „Mstislavas Dobužinskis ir Lietuva“, surengta Rusų kultūros centro Vilniuje 1995 m. gruodžio 12-13 d. Konferenciją rėmė Lietuvos kultūros ministerija ir Atviros Lietuvos fondas. Jos tikslas – atskleisti mažai žinomus dailininko veiklos Lietuvoje bei kitose šalyse faktus ir jo vaidmenį lietuvių meno raidoje. Šiems klausimams ir buvo skirti tyrinėtojų iš Lietuvos, Rusijos ir Suomijos pranešimai.

Čia spausdinamas mums atsiųstas kiek sutrumpintas dailėtyrininkės Ingridos Korsakaitės šioje konferencijoje skaitytas pranešimas „Mstislavo Dobužinskio ciklas „Senoji Lietuva“ ir jo vieta lietuvių išeivijos meniniame gyvenime“.

Mstislavo Dobužinskio (1875-1957) kūrybos indėlis į Lietuvos dailę svarus ir įvairiapusis. Tarpukario laikotarpiu jis sukūrė apie 40 Valstybės teatro spektaklių scenografiją, apipavidalino ir iliustravo to meto leidinių, nuolat jaunystės įkvėptai piešė Lietuvos architektūrinius peizažus.

Iš Mstislavo Dobužinskio sukurtų Lietuvos peizažų labiausiai išgarsėjo gausūs Vilniaus vaizdai (apie 70 motyvų), kurių didžioji dalis buvo sukurta 20-ojo amžiaus pradžioje. 24 iš jų yra saugomi M. K. Čiurlionio dailės muziejuje Kaune. 1923 metais pirmą kartą apsilankęs Kaune dailininkas tuoj pat ėmėsi piešti ir šį miestą, ilgainiui sukurdamas daugiau kaip 30 jo vaizdų.

Mstislavo Dobužinskio biustas (skulptorius Gleb Derujinsky) Dobužinskio kūrinių parodoje prieš porą dešimtmečių Lincoln Center, New York.

Vytauto Maželio nuotrauka

Lietuvos provinciją jis pradėjo piešti dar 19-ojo amžiaus pabaigoje, kai jam tekė čia buvoti. Viena laiške Aleksandrui Benua Dobužinskis mini „žavų Alytų nuostabiai gražioje gamtoje“, kuriame praleido porą jaunystės metų. 1896 metais Peterburgo universiteto literatūriniam leidinyje pirmą kartą išspausdintas dailininko piešinys vadinosi „Iš Vilniaus gubernijos“, o Rusų muziejuje Peterburge yra Dobužinskio piešinys „Lietuvių kapinės“, pažymėtas tikslia 1899.11.24 data. Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Rankraščių skyriuje saugomas 1902 metų Alytaus apylinkių piešinys.

Daugiausia Lietuvos provincijos vaizdų Dobužinskis sukūrė po to, kuomet, emigravęs iš sovietinės Rusijos ir gavęs Lietuvos Respublikos pilietybę, įsikūrė Kaune. Darbšti ir lengva dailininko ranka paliko jį apie šimtą. Galima spėti, kad kai kuriuos iš šių kraštovaizdžių jis nupiešė 1929 metais, kai ieškodamas protėvių pėdsakų lankėsi Dabučiuose (Ukmergės apskrityje), arba kai 1930 metais plaukė garlaiviu Nemunu. Tais pačiais metais, lankantis Lietuvoje žymiam rusų poetui Konstantinui Balmontui, Dobužinskis kartu su Petru Vaičiūnu lydėjo poetą trijų dienų kelionėje po Dzūkiją. Ypač daug Lietuvos provincijos vaizdų Dobužinskis sukūrė 1933 metų vasarą, važinėdamas po Žemaitiją.

Gyvendamas Lietuvoje, Dobužinskis surengė Kaune ir kituose miestuose (Klaipėdoje, Šiauliuose, Panevėžyje) 14 personalinių savo kūrybos parodų. Jau 1925 metais Kaune įvykusioje pirmojoje jo parodoje drauge su įvairių Europos miestų peizažais buvo eksponuoti aštuoni Kauno vaizdai. 1931 metais Lietuvių-prancūzų draugijos salėje surengtoje Mstislavo Dobužinskio parodoje be Kauno peizažų jau buvo ir Ukmergės, Marijampolės vaizdų, Zapyškio, Prienų, Skarulių, Jez-

no, Alytaus, Merkinės bažnyčių piešinių. Ši paroda susilaukė ypač daug svarių Pauliaus Galaunės, Justino Vienožinskio, Halinos Kairiūkštytės-Jacinienės, Liudo Giros recenzijų. Pauliaus Galaunės nuomone, Dobužinskio nuopelnu galima laikyti jau vien patį faktą, kad jis ėmėsi vaizduoti lietuvių dailininkų pamirštus mūsų provincijos miestus bei miestelius. „Tai vis charakteringi Lietuvos praeities fragmentai“, – rašė kritikas, – „ir M. Dobužinskis tuojau tęmė juos. Jie nėra jam vien siužetai, bet tai vadinamojo „Genius loci“ balsai, i kuriuos jis moka įsiklausyti ir prieiti kaip menininkas“ (Gaisai, 1931, Nr. 5). Justinas Vienožinskis, taikliai nusakęs parodoje rodytų Dobužinskio kūrinių menines savybes, ypač juose akcentavo linijos reikšmę. „Jo linijos charakteris – rimta, visapusiška analizė, lengvai,

tarytum naiviai, eskiziškai persiduota. Toji linija sudaro svarbiausią kūrybinės kalbos elementą, kūrinių ne vien meniškąją, bet ir psichologiskąją esmę. Kur nėra linijos, tenai nebėra ir Dobužinskio, nebėra jėgos, gyvybės“, – teigė Vienožinskis (Naujoji Romuva, 1931, Nr. 21). Dar daugiau Lietuvos provincijos, pirmiausia 1933 metais pieštų Žemaitijos vaizdų, buvo eksponuota 1934 metų kovo mėnesį toje pačioje Lietuvių-prancūzų draugijos salėje atidarytoje personalinėje Mstislavo Dobužinskio parodoje, irgi suklusioje atgarsių spaudoje. „Visi išstatyti landšaftai, kurie dažniausiai pasižymi tiek blausiais žaliomis, šviesiai rusvos ir kartais tamsiai raudonos spalvos niuansais, dvelkia intymiška kūrybine dvasia“, – rašė Vaire (1934, Nr. 4) Justinas Vienožinskis. Kri-

tiškiau Naujojoje Romuvoje (1934, Nr. 68) parodą vertino arsininkas Viktoras Vizgirda. Nors 1932 metais Dobužinskis dalyvavo pirmojoje grupės ARS parodoje, jo meninė kalba buvo gana svetima modernumui Vakarų meną ir lietuvių liaudies kūrybos primityvizmą orientuoti arsininkų dailė. Išryškėjęs vyresnės kartos menininkas buvo pakviestas dalyvauti ARS parodoje, norint suteikti jai didesnio svorio – jis imponavo jaunimui kaip europinio masto dailės figūra.

Iš įvairiopo kultūrinės Mstislavo Dobužinskio veiklos Lietuvoje su mūsų aptariamais klausimais siejasi didelis jo dėmesys paminklosaugai. Antai 1938 metais Naujojoje Romuvoje paskelbtame straipsnyje „Apie senovės paminklų globojimą“ dailininkas rašė: „Juo aukštesnė šalies kultūra, juo labiau pasi-

(Nukelta į 2 psl.)

Anksti sekmadienio, 1991 m. sausio 13 d., rytą po kruvinosios nakties degamos žvakutės prie televizijos bokšto Vilniuje.

Prano Abelkio nuotrauka

1991-ųjų metų sausio tryliktoji – po žudynių Vilniuje vienas iš Kauno langų.

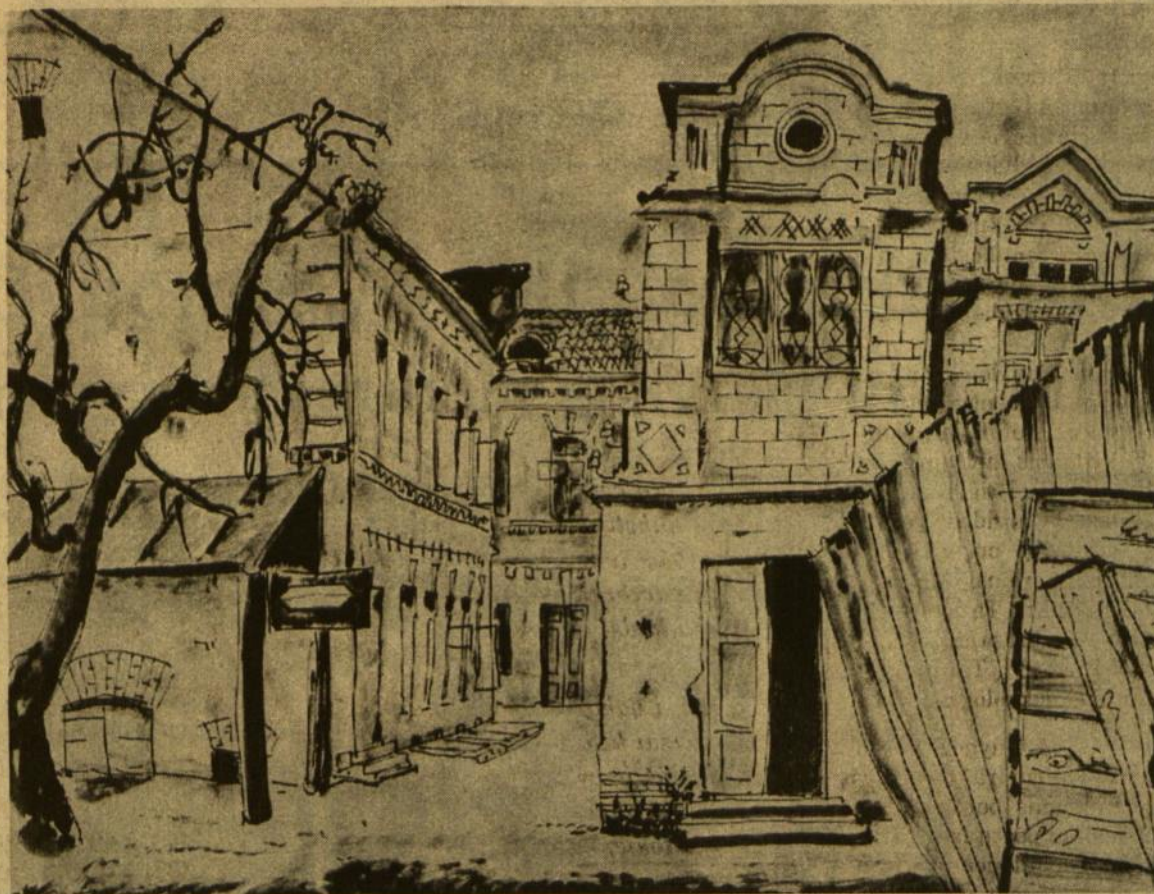
Prano Abelkio nuotrauka

Mstislavo Dobužinskio ciklas „Senoji Lietuva“

(Atkelta iš 1 psl.)

reiškia privati iniciatyva rūpintis senovės palaikais ir juos tyrinėti [...] Pas mus šiais klausimais turėtų susirūpinti ir Archeologijos komisija, ir Lietuvos pagražinio draugija, ir Lietuvos dailininkų sąjunga” (*Naujoji Romuva*, 1938, Nr. 9).

Pats Dobužinskis savo piešniuose stengėsi įamžinti įvairius architektūros paminklus — senuosius miestų ir miestelių pastatų ansamblius, įvairių stilių mūrines ir liaudiškas medines bažnyčias, varpinės, koplyčias, sinagogas, dvarų bei dvarelių statinius ir jų interjerus, taip pat mažąją liaudies architektūrą, medinius koplytstulpius, kryžius, geležines jų viršūnes. Didelis eruditas, europinės architektūros žinovas rado Lietuvos žemėje nemažą peno savo rafinuotai kūrybai. Jo žvilgsnį pirmiausia traukė praeities palikimas, istoriniai stiliai, ir dabartyje jis ieškojo ankstesniųjų epochų pėdsakų, poetizavo juos. Jo kūrinių kupini nepakartojamo provincijos aromato, kurio niekas taip nemokėjo pajusti ir išreikšti, kaip

Mstislavas Dobužinskis

Iš „Senosios Lietuvos“ ciklo

sukurtą keletas tapybos paveikslų. Kai kuriuos piešinių motyvus dailininkas panaudojo kitose savo kūrybos srityse — scenografijoje ir knygų grafikoje. Antai pagal piešinį „Seda“ buvo sukurtas Petro Vaičiūno istorinės dramos „Aukso gromata“ pastatymo Valstybės teatre dekoracijų eskizas, o kitas kraštovaizdžio etiudai (autorės nuosavybė) buvo pritaikyti to paties pavadinimo Petro Vaičiūno knygos viršelini (pastatyta ir išleista 1938 metais).

Atskirai paėmus, kai kurie iš nagrinėjamo rinkinio vaizdų gal ir nedaro ypatingo įspūdžio, tačiau jų visuma žavi menininko pastebėta tikrovės pavidalų įvairovę ir turtinga plastinė raiška. Taikliai lietuviškus Dobužinskio peizažus *Lietuvos aide* (1939, gegužės 24) apibūdino M. Vorobjovas: „Neužtenka matuoti, aprašinėti, fotografuoti brangius mūsų senovės paminklus; jų nepakartojama individualią gyvastį gali mums išsakyti tik dailininkas panašus į Dobužinskį, prieinąs prie jų su didžiule meniškai istoriška erudicija ir drauge išvelgias daiktų sielą poetine intucija. Surinkti ir išsaugoti būsimoms kartoms didelę Dobužinskio lietuviškųjų etiudų kolekciją tikrai būtų aktas, liudijąs apie mūsų kultūrinę nuovoką“.

Nuo tada, kai prieš pat Antrąjį

pasaulinį karą Mstislavas Dobužinskis, pakviestas dirbti su Michailo Čechovo teatro studijos trupe, 1939 metais išvyko į JAV, glaudesni dailininko ryšiai su Lietuva ir lietuviais „atrodytų, galėjo nutrūkti. Tačiau taip neįvyko. Keliaudamas į Ameriką, jis pasiemė nemažą Lietuvos vaizdų kolekciją ir, nepraslinkus nė metams, jau 1940 m. gegužės 12 d., kaip pranešė *Lietuvos aidas* rubrikoje „Iš mūsų išeivių gyvenimo“, „Bostone, tarptautiniame institute [International Institute — I.K.] įvyko Mstislavo Dobužinskio kūrinių parodos atidarymas, dalyvaujant gausiam būriui lietuvių ir svetimačių. Iš Lietuvos atvežtieji dailininko paveikslai parodos lankytojams buvo gražūs ir įdomūs“. Parodos katalogo viršelyje dailininkas nupiešė Vytytį ir Gediminą stulpus, o užrašas anglų kalba skelbė: „Lietuva. M. Dobužinskio tapyba ir piešiniai“.

1944 metais Lietuvos vietovaizdžiai buvo parodyti ir Pennsylvanijos mieste Wilkes-Barre, kuriame lietuvių emigrantų bendruomenė jau gyvavo nuo 19-ojo amžiaus pabaigos. Laiške šios parodos rengėjams Dobužinskis rašė: „...aš tikiuosi, kad mano lietuviška paroda bus įdomi šio krašto lietuviams, ypačingai šio miesto gyventojams. Esu laimingas, galėdamas parodyti nors dalį savo įspūdžių iš mūsų gražio-

sios Lietuvos. Aš turėjau progos gerai susipažinti su visa Lietuva, kai ten gyvenau, padarydamas eilę kelionių, ir nupiešiau daugybę senos lietuviškos architektūros bruožų [...] Noriu tikėti, kad mano paveikslai duos žiūrovams supratimą apie senos kultūros grožį ir mažą Lietuvos miestelių ir kaimų savitumą“.

Penktojo dešimtmečio pabaigoje, JAV pasirodžius pokarinės pabėgėlių bangos lietuviams, Dobužinskis iš karto užmezgė su jais ryšius. Tai liudija ir 1949 metais Čikagos *Margutyje* (1949, Nr. 11) įdėta fotografija, kurioje matome jį kartu su kitais apžiūrėnant iš Europos atvežtus tautiečių paveikslus, skirtus pirmajai pokarinei lietuvių dailės parodai New York'e.

1973 m. gegužės 26-27 d., jau po Mstislavo Dobužinskio mirties, personalinė jo kūrybos paroda buvo surengta lietuvių kultūros židinyje, New York'e. Parodoje, pavadintoje „Senoji Lietuva“, buvo eksponuoti 53 kūrinių, daugiausia — tie patys architektūriniai įvairių Lietuvos vietovių peizažai, be to, aliejinės tapybos Vytauto Didžiojo portretas ir keletas lietuviškos tematikos scenografijos eskizų. Dauguma šių kūrinių po tėvo mirties atsidūrė jaunesniojo Mstislavo Dobužinskio sūnaus Vsevolodo žinioje. Parodą surengė lietuvių moterų klubų federacija; išleistas katalogas su eksponuotų kūrinių sąrašu. Šią parodą plačiai nušvietė New York'o lietuvių dienraštis *Darbininkas*, išspausdinęs net tris Pauliaus Jurkaus straipsnius apie dailininko kūrybą. Vienas parodos eksponatas („Beržėnai. Koplyčia“) buvo dovanotas Kultūros židinio kolekcijai, dar vienas („Kaunas. Šaričių bažnyčia“) parduotas iš varžytinių, o gauti pinigai paaukoti Kultūros židinio statyboms. Beje, *Darbininke* buvo išsakyta mintis apie Dobužinskio parodos perkėlimą į kitas lietuvių kolonijas; Ir tai visiškai suprantama: „Senosios Lietuvos“ vaizdai puikiai atitiko Tėvynės ilgesio nuotaikas, ramių išeivijai būdingą nostalgiją.

1975 m. balandžio 11-20 d., pažymint Mstislavo Dobužinskio 100 metų jubiliejų, panaši paroda, pavadinimu „Lietuva“, įvyko Čikagoje, Čiurlionio galerijoje. Ją organizavusi Čikagos Skautininkų ramovė išleido afišą — lankstinį su šešių parodos eksponatų reprodukcijomis ir gausiai iliustruotą (Vytauto Maželio fotografijos) jubiliejinį leidinį, parengtą dailininko Vlodo Vijeikio. Buvo išleistas ir kuklus katalogėlis su 55 kūrinių sąrašu.

Mstislavas Dobužinskis

Kauno senamiesčio stogai
Iš „Senosios Lietuvos“ ciklo

Emanuelis Levinas (1905–1995)

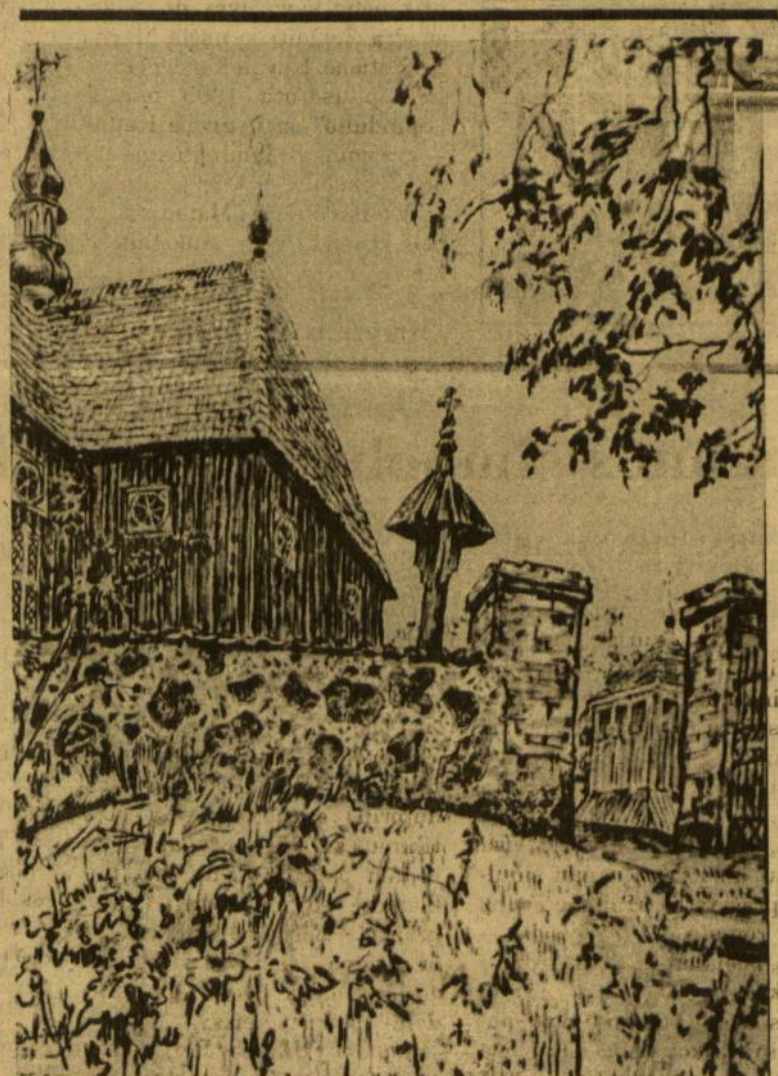
Emanuelis Levinas

Gruodžio 25 dieną, sunegalavęs širdimi, Paryžiuje, ligoninėje mirė vienas didžiųjų šio šimtmečio antrosios pusės mąstytojų-filosofų Emanuelis Levinas. Jis kilęs iš Lietuvos (prisiėmęs ir pasilaikęs lietuviškąją savo pavardės galūnę), gimė 1905 m. gruodžio 30 d. Kaune. Hebrajų kalbos jis pradėjo mokytis, būdamas tik šešerių metų. Tarpkario laikotarpiu studijavo filosofiją Vokietijos universitetuose, vėliau apsigyveno Prancūzijoje. Paimtas į kariuomenę vertėjo darbui (mokėjo vokiečių ir rusų kalbas), vokiečiams užėmus Prancūziją tapo belaisviu ir iki karo pabaigos dirbo belaisvių stovykloje. Kadangi jis buvo žydas, tik jo statusas prancūzų kariuomenėje išsaugoją jo gyvybę.

Savo mąstymo pagrindus susidaręs vokiečių filosofų įtakoje, po karo Emanuelis Levinas išliko kaip centrinė figūra judaizmo atgijime Europoje, kuriam jis suteikė modernų pavidalą. Žinomas kaip „keturių kultūrų filosofas“, įsišaknijęs rusų, žydų, vokiečių ir prancūzų kultūrinėse tradicijose, Levinas įtaigavo kelias kartas krikščionių ir žydų

filosofų. Jo raštais dažnai yra rėmęsis popiežius Jonas Paulius II, cituodamas jį savo viešuose pasisakymuose.

Emanuelio Levino mintys yra susilaukusios nemažai dėmesio šiandieninėje Lietuvoje, o išeivijoje prieš penketą metų filosofas-teologas dr. Andrius Valevičius, Universite de Sherbrooke (Quebec, Kanada) profesorius, yra išleidęs studiją apie Emanuelio Levino religijos filosofiją.

Mstislavas Dobužinskis

Iš „Senosios Lietuvos“ ciklo

jie neatpažįstamai pakito. Teisi straipsnio autorė, sakydama, į jog M. Dobužinskis buvo tikras dvasios aristokratas, karališkai apdovanojęs Lietuvą savo talentu ir kūryba“.

Mintys apie ciklo „Senoji Lietuva“ išgijimą buvo keliamos ir žurnale *Pasaulio lietuvis* (1980, lapkričio 21) išspausdintame Aušros Marijos Jurašienės užra-

(Nukelta į 3 psl.)

Mstislavas Dobužinskis

Iš „Senosios Lietuvos“ ciklo

Paminklas žuvusiems už Lietuvą — paminklas paminklą stačiusiam

NIJOLĖ JANKUTĖ

Graziai prisiminti savo mirusiuosius — vienas iš simpatin-
giausių lietuviško charakterio
bruožų. Šermenys, „keturnedė-
lis“, paminklai ir gėlės ant kapų,
šv. Mišios mirties sukaktyje — tai
vis gyvųjų meilės gestai miru-
siems. Ne veltui senovės liaudis
rūpinosi „vėlių maitinimu“,
šermenyse numesdami valgio ir
nuliedami gėrimo po stalą, „kad
vėlėlė galėtų ramiai ilsėtis, nes
jos stalas padengtas“.

Ir dabar mes savo mirusiais ne-
mažiau rūpinamės. Tik pavaikš-
čiojus po Šv. Kazimiero ar po Tau-
tines lietuvių kapines, matyti to
rūpesčio vaisiai — tvarka, meni-
ški paminklai, gausi augmenija
džiugina akį. Lietuvą lankant,

Aleksandras ir Marija Žemaitis

kapinių priežiūra taip pat maloni
nuteikia. O ką jau bekalbėti
apie visą pasaulį nustebinusi
treminių palaikų parvežimą iš
Sibiro! Mūsų brangiųjų vėlės gali
linksamos sėdėti „vėlių suolely“ —
prisimenamos ir mylimos.

Vienas iš ilgalaikių mirusiųjų
atminimo būdų — knyga. Taip
prisimena savo vyrą dr. Alek-
sandra Žemaitį jo našlė Marija
Žemaitienė. Knyga *Kančių kalnelis*,
spausdinta 1995 metais
„Spindulio“ spaustuveje Kaune
— prasmingas paminklas ne tik
dr. Žemaitiui, bet ir jo broliui
partizanui Juozui „Maumedžiui“
bei visiems rytų Aukštaitijos
laisvės kovotojams, palaidotiems
Kančių kalnelyje prie Utenos.

Knyga, geriau pasakius, atmi-

nimų albumas, išleista puošniai:
trijų spalvų kieti viršeliai, kre-
dinis popierius, skoningas išpla-
navimas, ryškios nuotraukos.
Šiame atminimų rinkiny skaity-
tojui idomiąs trumpi Marijos
Žemaitienės straipsniai — Žemai-
čių šeimos gyvenimo iškarpos,
ypač apie brolių partizanų, tėvų
sodybą Katlerių kaime („Byla
Nr. 216“) apie dr. Antaną, didelį
keliautoją („Visur ieškojome lie-
tuvų“). Visur ryškūs dr. Žemai-
čio patriotizmas, meilė Lietuvai
ne žodžiais, o darbais. Tų darbų
vainikas — 1992 metais pastatyta
ir pašventinta Šv. Marijos Kan-
kinių Karalienės koplyčia Kan-
čių kalnelyje. Šio puikaus pa-
minklo sumanytojas ir fundato-
rius — dr. Antanas Žemaitis.

„Ši koplyčia tegul būna amžin-
nas dėkingumas Lietuvai, kad ji
nepalūžo, kad išliko, prisikėlė. Dė-
kojimas laisvę mylėjusiems ir ją
apgynusiems...“ — rašė dr. Že-
maitis savo kalboje, kurią ruošėsi
pasakyti, perduodant koplyčia Ute-
nos I Dangų Žengimo parapi-
jos globai ir nuosavybei 1993 me-
tų rugpjūtį.

Apvaizda tačiau lėmė kitaip.
Šis nuosirdus ir dosnus lietuvis
netikėtai mirė netoli Kančių kal-
nelio, lankdamas gimtųjų Kat-
lerių kapinais. Priglaudė jos
daugelį slapta palaidotų Aukš-
taitijos partizanų, priglaudė ir
a.a. Antaną, norėjusį amžinai
Lietuvoje pasilikti. Tą lemtingą
dieną našlė Marija aprašo „Ažu-
lo vainiko raudoje“. Tai nuosir-
dus ir jautrus nekrologas.

Gerą ketvirtį knygos užima
skyriniai su įvairių rašytojų kū-
rininių ištraukomis bei žymių ir
mažiau žinomų poetų ištisais ei-
lėračiais, deja, tai nepraturtina
nei a.a. dr. Žemaičio, nei laisvės
kovotojų atminimo, tik nereika-
lingai atitraukia skaitytojo dėmesį
nuo tų mirusiųjų, ku-
riems šis leidinys skirtas. Taip
pat nuotraukų atranka galbūt tu-
rėjo būti griežtesnė. Vietoje per
daug asmeniškų albumo, skaity-
tojas pasigenda daugiau tos kop-
lyčios bei Kančių kalnelio ir apy-
linkių vaizdų, o ypač nuotraukų
Aukštaitijos partizanų, kuriuos
a.a. dr. Antanas didžiai gerbė,
mylėjo ir jiems šį puikų paminklą
pastatydino.

Raganos simboliu paremta knyga apie Beriją

PETRAS MELNIKAS

Išgirdus Berijos vardą, ateina į
galvą įvykiai, surišti su šiuo
sovietijos Ypatingo Saugumo
viršininku. Ir tai, kad po Stalino
mirties Chruščiovo pastangom šis
žiaurus egzекutorius buvo
nušautas.

Kaip pasiekė šį aukštą postą
Berija, nuo kurio drebojo visa
Sovietų imperija? Tai gan smul-
kiai aprašyta istoriniame Franz
Bauer romane *Mirties vardas* —
Berija, išleistame dar negirdėtos
leidyklos „Augustas“ 1995 me-
tais. Tokie romanai pokomu-
nistini laikotarpiu Lietuvoje
turbūt labai skaitomi (kaip kad
daug išėjo ir apie nacizmo Vaka-
ruose po karo). Ir jie reikalingi,
nes primena buvusius žiaurius
laikus nūdienos nepritekliuose.

Šis romanas atrodo ypatingas
dar ir tuo, kad visas jausmingai
paremtas simboliu: aprašomas
Berija yra kažkokios Užkaukazės
kalnų raganos globojamas, pade-
damas, gelbstimas ir jos pataria-
mas per visą savo gyvenimą. Šis
mistinis elementas romano stilių
padaro pasakišku, legendiniu, o
jo proto sutrikimu tarsi pateisi-
namas, kadangi prie to privedęs,
neilinis Berijos žiaurumas.

Laurencijus Berija, atrodo,
neatsirado iš piršto. Po revoliu-
cijos ne tik bolševikų partijos
„kietumas“, bet ir Stalino įtu-
rumas ir žiaurumas buvo reika-
lingi gerai veikiančio, sumanaus
ir žaibiško mirties nuosprendžių
vykdytojo. Be to, visa partija pati
nuolat „švarinosi“ iš vidaus ir
net viršūnėse. Tad „darbo“ —
greito pašalinimo iš gyvųjų tarpo
— Ypatingos grupės budeliui
Berijai užteko.

Metislavos Dobužinskis

Skarulių bažnyčia „Senosios Lietuvos“ ciklas

Stalino patvirtinimu.

Bet viskam ateina galas.
Kai Budelis Užkaukazėje „su-
tvarkė“ vienuolynus, vėliau iš-
keldino ir išžudė cečėnus, ingu-
šus, Krymo totorius ir nepatiki-
mas tautėles, atėjęs į Stalino vilą,
jam pasiūlė taip padaryti su liet-
uviais, latviais ir estais — visus
iškeldinti.

Stalinas romane su tuo sutinka,
bet prideda, kad reikia valyti ir
partijos viršūnes: „Teks tau
apleisti šį postą [...] Savo laiku
pakeitėm Jagodą ir Ježovą, dabar
tavo eilė“. Romane Berija tačiau
taip reaguoją: „Sunkus bronzinis
Lenino biustas šmėkstelėjo Beri-
jos rankose ir trenkė Stalinui į
galvą. Vadas be garso griuvo ant
grindų“ (p. 429).

Po Stalino mirties Berija ir kiti,
„pavertę žudymą amatu“, buvo

areštuoti. Berijai „Sėtono močia“
pažada kitame pasaulyje štai ką:
„Tu tapsi Sėtonų valdovu [...] Kam
tau gyvenimas žemėje, jei tu
jau seniai gyveni mūsų karalys-
tėje“ (p. 444).

Kariškiai kalėjimo celėje Beri-
jai priekaištavo: „Esate išžudęs
kiekvieną iš mūsų artimuosius ir
gimines [...] Vykdomė teisingumą,
kad Aukščiausiasis
nuimtų prakeikimą nuo mūsų ša-
lies, kuri jūs su Stalinu užtraukė
te ant jos“. Ir tada „supoškėjo šū-
viai“ (p. 445).

Atrodo, kad be „Kalnų raga-
nos“, be „Sėtono močios“ — blo-
go dvasios simbolio ir jausmin-
gumo, kuriuo parašytas šis is-
torinis romanas, būtų nelengva
apie tokią neeilinę asmenybę
parašyti storą knygą. Tik kar-
tais skaitant sunku tikėti tokios
dvasios dažnu pasirodymu. Nors
filme tai gal ir tiktų — kaip
Mefistofelis „Fauste“.

Stasė Klimaitė Šimoliūnienė

...pabiri žodžiai...

Sekmadieniais, anksti iš ryto,
Aš leidžiuosi kelionėn.
Gatvė apytuštė.
Krautuvės uždarytos.
Nebūna keliauninkų.

Man taip keliauti gera,
Taip anksti iš ryto,
Kai ilsisi ir miega
Visa gamta ir žmonės, —
Žinau kodėl važiuoju...

Tenai, i vakarus toli žemai
Yra visai kiti namai;
I juos aš ir vyksiu sekmadieniais
Pabūt drauge su tais,
Kurie tokie, kaip aš.

Kodėl, kaip aš?
Ar aš tai kažin kas?
O ne... atvykėlė esu tikrai,
Kaip persodintas medis,
Pavėjyje išdrakęs aplaužytas šakas...

1995, Aukštoji Dykuma.

Prie įėjimo auga
Toksai palieges gluosnis —
Ir jam ir man čia,
Ne vieta,
Čia mums per karštą,
Sausrą nualina,
Smėlynų žemė apversta...

Ne per drąsiai pasisakiau,
Kad jam ir man čia
Ne vieta.
Aš, irgi, taip kaip jis,
Palieges gluosnis —
Prie įėjimo būnu,
Kažko tai laukdama.

Prie įėjimo i namus
Siaurum durim
Ir dideliais langais
Aš vis apsidairau —
Labai gražu aplinkui —
Tiktai palieges gluosnis
Siūbuoja vienuma...

1995, Aukštoji Dykuma

Tiek daug aplinkui akmenų!
Aš visus juos
Vardais pavadinu.
Nei vienas jų
Nėra i kita panašus.
Kartais bandau, net,
Atsiminti,
Kurį reikėtų prie pat
Įėjimo padėti
Kad smėlį sulaukytų
I namus.

Ne vien dėl to... —
O! Tie akmenys nepaprasto gražumo!
Visur primėtyti
Taip be tvarkos
Ir jiems visiems tik maloniau
Tos saulėtų dienų kaitros.
O aš, mat, vis dar aimanuoju,
Kad yra vienuma...
Čia jos tikrai tikrai nėra —
Pakaitomis ją pavaduoja
Artistinio gražumo akmenų kalba.

1995, Aukštoji Dykuma

Aš ne viena —
Yra žodžiai,
Yra laikas
Ir gintarinio atspalvio
Saulėtekio dangus.

Pasitinku aš juos dažnai
Stovėdama prie lango
Ir pravirom durim,
Kad pūstų rymetys
Vidun kvapnus...
Ten yra medžiai kiek toliau,
Jie dar sapnė;
Pro jų lapus padangė
Padrikais raštais
Šviesos laukimo sklidina.

Nėra minties, tiktai alsuoji
Vos ne vos auštančia diena
Ir širdimi kartoji
Prasidedančiam laikui
Vienos akimirkos žodžius.

1995, Aukštoji Dykuma

Mstislavo Dobužinskio „Senoji Lietuva“

(Atkelta iš 2 psl.)

šytų Mstislavo Dobužinskio su-
naus Vsevolodo prisiminimų apie
tėvą redakcijos priedaše.

Galiosiai visuomeninė opinija
ir sūnaus Vsevolodo rūpestis
paskatino Amerikos Lietuvių
Fondą nupirkti Mstislavo Dobu-
žinskio kūrinių rinkinį. 1983
metais leidinyje *Nemuno kraštas*
(1983, Nr. 4) pranešama: „Po il-
gos ir nuotykingos kelionės LF
tarybos pirmininkas Stasys
Baras parvežė iš New York'o
aplinkės dailininko Dobužinskio
„Senosios Lietuvos“ 40 paveikslų
ciklą ir perdavė jį Lietuvių dailio-
jo meno institutui“. Čia pat pa-
aiškinta: „Ciklas vėliau bus rodo-
mas parodose, tačiau paveikslai
nebus parduodami. Jis bus lai-
komas vienoje vietoje, kaip kultū-
rinis palikimas Lietuvai, ko ir
mūsų šviesuomenė pageidauja“.

Netrukus po įsigijimo, 1984
metų lapkričio mėnesį „Senoji
Lietuva“ buvo parodyta Čikagos
Jaunimo centre, Čiurlonio gale-
rijoje. Vienuolika šio ciklo kū-
rinių eksponuota 1988 metais ten
pat įvykusioje Lietuvių dailės
muziejaus parodoje „Religija

lietuvių mene“. Gražiai išleisto
parodos katalogo antraštini
puslapy puošė Mstislavo Dobu-
žinskio piešinys „Jurgaičiai.
Kryžių kalnas“. Be to, kataloge
reprodukuotas vienas įspūdin-
giausių ciklo piešinių „Telšiai.
Kryžius“.

Vertėtų pridurti, kad be Dobu-
žinskio „Senosios Lietuvos“ tais
pačiais 1983 metais Lietuvių
Fondas nupirko dešimt Viktoro
Petravičiaus kūrinių bendru
pavadinimu „Lietuva“, o kiek
ankščiau, 1980-1981 metais, fi-
nansiškai parėmė garsaus išeivio
iš Mažosios Lietuvos, dailininko
Prano Domšaičio kūrybos pali-
kimo įsigijimą. Šių trijų sudė-
tingo likimo lietuvių dailės
korifėjų kūrybos globa tikrai daro
garbę Lietuvių Fondui.

Naudodamasi proga, noriu pa-
dėkoti Mstislavo Dobužinskio
sūnui Vsevolodui, gyvenančiam
Campbell Hall (New York), iš ku-
rio pirmiausia, dar prieš 20 metų,
ir sužinojau apie jo tėvo veiklą
svetur, pokario metais išeivijoje
surengtas personalines parodas.
Jam turiu būti dėkinga ir už at-
siųstą, anuomet sunkiai pri-

einamą medžiagą, susijusią su to-
mis parodomis, ir už Lietuvos pro-
vincijos piešinių fotografijas,
kurių net 15 įdėjau prie mano pa-
ruošto *Vilniaus vaizdų* aplanko,
išleisto „Vagos“ 1975 metais,
teksto. Tuo metu mes intensyviai
susirašinėjome, esu gavusi 25
malonių ir idomių Vsevolodo
Dobužinskio laisvkus, beje, para-
šytus gera lietuvių kalba.

1979 m. gegužės 10 d. laiške
Vsevolodas Dobužinskis pranešė,
kad aplinkybės verčia jį parduoti
tėvo Lietuvos vietovavizdžių
rinkinį ir prašė pasiteirauti, ar
Lietuvos Kultūros ministerija
nenorėtų jo nupirkti. Nurodė
gana solidžią, pasaulinio garso
dailininkui derančią kainą —
14,000 dol. už 40 kūrinių. Šis lai-
škas kažkodėl atėjo sulietas. Iš
kelių įskaitomų antrosios jo pusės
žodžių galima buvo spėti, kad ten
rašyta apie pardavimo motyvus ir
norą, kad rinkinys atsidurtų
Lietuvoje.

Bandžiau aiškintis Kultūros
ministerijos vadovybės galimybes
ir požiūrį į šį reikalą. Supratau
tik tiek, kad, pretenduojant į gar-
(Nukelta i 4 psl.)

Valio „Lineliui“! Valio „Klumpei“! Valio Milašiams!

PRANĖ ŠLUTIENĖ

Per Milwaukee Tautybių festivalio (Holiday Folk Fair) iškilmingą programos atidarymą 1995 m. lapkričio 17 d. vakare buvo įnešta Lietuvos vėliava ir sugiedotas Lietuvos himnas. Šis nuostabus Lietuvos pagerbimas įvyko pirmą kartą per 52 metus festivalio rengimo istorijoje. Tai dėka atvykusio iš Panevėžio vaikų choreografijos centro „Linelio“ šokių ansamblio ir „Klumpe“ (Illinois-Wisconsin) šokių grupės bei jos vadovų Giedrės ir Stasio Milašių.

Pagal festivalio temą „Vaikai mūsų ateitis“ (Children — Our Future), programa prasidėjo su jaunimo montažu, atstovaujančiu dalyvaujančiom 62 tautybėm. Smagiai skambant muzikai, pynėsi įvairių tautybių grupės. Spalvingais kostiumais, sukosi, žingsniuodami pynė vaivorykštės įvairiais ritmais. Šioje beveik užpildyto 15,000 vietų arenoje linksmai nuskambėjus „Linelio“ orkestrui su lietuviškom melodijom, pasirodė „Linelio“ vaikų ansamblio šokėjai. Mikliai, lengvai, jie sušoko rinktinę smagių liaudies šokių. Savo jaunystės entuziazmu ir šypsena greitai suvilijo publiką, kuri pritartinai plojo pagal muzikos taktą.

„Linelis“ keliskart žavėjo nuosirdum ir meile savo šokiui, su didele džiaugsmo šypsena, didžiuliuodamasis savo lietuviška kilme, susilaukė entuziastiško aplovismento. Įvairių tautybių raštų ir ryškių spalvų kostiumų ir muzikos sukuryje programa baigėsi, scenoje vėl pasirodžius „Linelio“ šokėjams. Festivalio metu „Linelis“ pasirodė keturiuose spektakliuose, specialioje programoje ir vaikų spektaklyje. „Klumpe“ savo dalį programos atliko kartu su „Linelio“ šokėjais, sušokdami „Kaltinį“. Festivalis susilaukė daugiau kaip 60,000 žiūrovų. Festivalis baigėsi lapkričio 19 dieną.

Šio festivalio nuotaikingas atidarymas atšventė C.I.O.F.F. konferencijos uždarymą. C.I.O.F.F. yra Tarptautinių organizacijų festivalių ir tradicinio meno kongresas. Konferencija buvo numatyta turėti Čilės valstybėje, Pietų Amerikoje. Čilei atsiskaičius, JAV delegatas Alexander P. Durtka, Jr., Wisconsin valstijos Tarptautinio instituto direktorius, pakvietė konferenciją į Milwaukee. C.I.O.F.F. kongresas buvo suorganizuotas Europoje prieš 45 metų. Jo tikslas yra išlaikyti tautybių tradicijas ir meną, neprarasti jo svetūr už savo kraštų. Šios organizacijos nariai yra įvairių tautybių delegatai. Pažymėtina, kad pirmą kartą šios organizacijos istorijoje pirmininkas yra ne europietis, bet Kanados prancūzas, Guy Landry. Taip pat pirmą sykį konferencija vyksta ne Europoje. Pastarąjį C.I.O.F.F. konferencija įvyko 1993 metais Lenkijoje.

„Linelio“ ansamblis iš Panevėžio su savo mokytoja Irena Rutkauskienė.

Alexander P. Durtka, Jr. buvo Vytauto F. Beliajaus asmeniškai paskirtas testis 50 metų leidžiamam žurnalą *Viltis* anglų kalba, skirtą tautybių išlaikymui, tautiniui šokiui, puoselėjant tradicijas toli už savo gimtų kraštų. Dutka perėmė redagavimą po Beliajaus mirties 1993 metais. Žurnalas yra plačiai skaitomas visame pasaulyje ir randamas daugybėje universitetų bibliotekų.

Iš kvietimų delegatų iš 60 tautų suvažiavime dalyvavo 28 delegatai, atstovaudami 20 tautų. Jų tarpe buvo atstovų iš Argentinos, Brazilijos, Švedijos, Lenkijos, Rusijos, Afrikos, Sierra Leone, Moldavijos, Prancūzijos, Kanados ir dar kitų kraštų.

Pabrėžti šios konferencijos ir festivalio temą „Vaikai — mūsų ateitis“ rengėjai pakvietė dalyvauti programose 26 vaikų liaudies meno ansamblių. Jų tarpe pakviestas ir Panevėžio „Linelis“ iš Lietuvos. Dėl to galima dėkoti Giedrei ir Stasiui Milašiams, kurie sugebėjo atvežti pavyzdinę ansamblių dalyvauti šitokiam prestižiniam suvažiavime.

Pernai „Linelis“ šventė savo 15 metų jubiliejų. „Linelis“ susilaukė sveikinimų ir pažymėjimų, liudijančių šio ansamblio aukšto lygio pasiekimus. Susilaukė sveikinimų iš Lietuvos Kultūros ministerijos. Praėjusią vasarą „Linelis“ gastroliaavo Vokietijoje ir Turkijoje. „Linelis“ kvietimą į Milwaukee rekomendavo vietinė Illinois-Wisconsin šiaurinės-pietinės pakrantės tautinių šokių grupė „Klumpe“, vadovaujama steigėjo ir ilgamečio darbštų mokytojo Stasio Milašiaus bei jo žmonos Giedrės. 1994 metais „Klumpe“ dalyvaujant Lietuvos dainų ir šokių šventėje, „Linelis“ ir „Klumpe“ buvo seserys — grupės.

„Klumpe“ praėjusiais metais irgi iškilmingai šventė savo 15 metų jubiliejų. Nuo įsteigimo aktyviai kasmet dalyvauja Milwaukee Tarptautiniame festivalyje. O „Klumpe“ vadovas

Stasys Milašius jau ten darbuojasi netoli 30 metų. „Klumpe“ ir jos rėmėjų dėka Lietuva buvo šio festivalio pagerbtoji tautai 1987 metais. Šiame festivalyje Stasys Milašius ėjo rengimo komiteto pavaduotinio pareigas. 1991 ir 1992 metais. O 1993 ir 1994 metais festivaliui minint savo 50 metų jubiliejų, Stasys Milašius buvo rengimo komiteto pirmininkas.

Dalyvavimo sąlygos šio šventės nustatytos Tarptautinio kongreso valdybos ir taikomos visiems dalyviams be išimties. Reikalavama, kad pakviesti ansambliai savom lėšom apsimokėtų kelionės išlaidas ir konferenciją ir atgal į namus. Konferencijos rengėjų komitetas įsipareigoja parūpinti nakvynę, maistą, ir vietines susisiekimo priemones dalyviams tikrai suvažiavimo metu. Šitokios sąlygos privertė „Klumpe“ kreiptis į įvairius šaltinius, beieškančius paramos. Deja, nei 300 amerikiečių imonių Wisconsin'e, nei plačioji lietuvių bendruomenė nesukubėjo paremti šį projektą.

Finansinės paramos sulaukta tik iš „Klumpe“ šokėjų ir jų ilgamos, Ypačiai prisidėjo prof. dr. Vytautas Janušonis, ir jo žmona dr. Palmira Janušonienė. Janušoniai yra dideli lietuviybės puoselėtojai Wisconsin'o valstijoje. „Linelio“ atvyko 25 nariai: 16 šokėjų nuo 9 iki 12 metų amžiaus, penki muzikantai, dvi mokytojos, vertėja ir atstovė iš Panevėžio kultūros departamento. „Linelis“ dalyvavo šioje konferencijoje ir festivalyje dėka savo pačių iniciatyvos ir Panevėžio apskrities paramos. „Lineli“ rėmė ir įvairios Panevėžio imonės bei Panevėžio apskrities Kultūros ir meno departamentas.

„Linelis“ ne tik pasirodė festivalyje, bet kaip konferencijos dalyvis. Iškviesti įvairias Milwaukee mokyklas, kurios pasižymi savo meno ir kalbų kursais. Čia „Linelis“ ne tik pasirodė, bet

greitai ir draugiškai įtraukė amerikiečius moksleivius ir lietuviškus folkloro šokius.

„Linelis“ dalyvavo ir Tarptautinio instituto sūriūstoje kultūrinio susipažinimo programoje, kur buvo susilaukta 10,000 moksleivių iš Milwaukee apskrities vidurinių mokyklų. „Linelis“ su savo mokytojomis Irena Rutkauskienė ir Ingrida Rutkauskaitė, kartu su Panevėžio kultūros departamento vedėja Dalia Meškauskienė ir vertėja mokytoja Regina Astrauskiene, vadovavo dviem atskirų klasių, kiekvienoje klasėje mokėdavo po tris pamainas moksleivių, mokė Instituto parinktus lietuviškus žodžius: taika, draugystė, berniukas, mergaitė, vaikai ir t.t. Aišku, teko ir vėl pasukti ir į šokius įtraukti jaunus žiūrovus.

„Lineliui“ teko dalyvauti ir Milwaukee mokytojų suvažiavime, kur atsakinėjo į įvairius klausimus apie lietuviškas mokyklas, vaikų auklėjimą, televizijos programas, ekonomijos ir politikos pokyčius Lietuvoje. Buvo ir daug klausimų apie „Linelio“ ansamblių lietuviškus tautinius rūbus ir panašiai.

„Linelis“ su savo energingais šokiais pasirodė Milwaukee miesto rotušėje, apdovanojami Milwaukee burmistras Norquist Panevėžio miesto dovanėlėmis ir perjuosdami jį gražia Panevėžyje išausta lietuviška juosta, simboliškai surišant Milwaukee miestą su Panevėžiu.

Greitai prabėgo šios spalvingos dienos, pilnos įspūdžių, kupinos jausmų. Per greitai atskubėjo festivalio uždarymas. Kaip nulieta, kaip geros uogos iš gerai prižiūrėto vynuogyno, gražūs panevėžiečių vaikai, dideli Lietuvos ateities patriotai, visi panašaus ūgio, apmęti panašiais rūbais, net suderinti batukai, paliko atminčiai jų krašto Lietuvos gintarinis trupinėlis, spalvingame, daug tautybių kultūrų glaudžiamame Milwaukee mieste. Po

Amerikos vėliavos įnešimo su džiaugsmo asaromis stebėjome trispalvės įnešimą. Įžygiavo „Linelis“ su savo palyda. Tarp arenos sienų nuaidėjo abiejų kraštų himnai. Ar galėjo būti geresni ambasadorių? O lietuvių tikrai saule, nors iš Čikagos tik 90 mylių ir *Drauge* apie šį įvykį buvo iš anksto rašyta. Kada pradėsime gerbti kitus, kurie sugėba pasirūpinti ir pakviesti iš Lietuvos gabius, menininkus, nors jie būtų ir vaikai? Kada atmesim tą keistą lietuvišką pavydą?

„Linelis“ iš Milwaukee toliau keliavo į Philadelphia, kur jį globėjo Philadelphiajos Tarptautinis institutas ir tos vietovės lietuviai. „Linelis“ dalyvavo Philadelphiajos Padėkos dienos parade, kurį gatvėse stebėjo eilės žmonių, paradas buvo transliuojamas televizijos bangomis.

Toliau „Linelis“ keliavo į Bridgeport, Connecticut. Connecticut Tarptautinio instituto vicepirmininkė yra Gintarė Ivaškienė, kuri rūpinosi ir koordinavo „Linelio“ priėmimą. Buvo malonu išgirsti, kad „Linelio“ koncerte pritrūko žiūrovams vietų. Atgal į Lietuvą „Linelis“ išskrido lapkričio 29 dieną.

Daug kam šis gražus projektas atrodė ekstravagantiškas. Ir tai yra tiesa, kada atsižvelgiame į projektą išlaikyti našlačius Lietuvoje, „Lietuvos vaikų vilties“ didelius užmojus, Lithuanian Mercy Lift didelius darbus, paramą tremtiniams ir partizanams. Bet šis gražus „Linelio“ jaunimas, šitas atžalynas, kuris parodė tikrąją, teigiamą Lietuvos ateitį (tai pagrįsta šio jų vizito patirtimi) — ar jie neverti lietuviškos bendruomenės paramos?

„Klumpe“ šokėjai ir rėmėjai tiki, kad jų bendradarbiavimas ir santykiai su „Lineliu“ bus stipresni ir daugiau sutartiniai dėka šio projekto. Valio „Klumpei“, Giedrei ir Stasiui Milašiams ir visiems jų rėmėjams už gražius pasirodymus Milwaukee, Wisconsin.

Šiaurys Narbutas

Šmaikštusis Petras

Vienas išmoningas Čikagos lietuvis nutarė rinkti vardą naujiesiems emigrantams. Jis nori, kad vardas būtų linksmas, bet neužgaulus. Siūlau žodį „naujokams“ atlaidžiau mus vertinti. Konkurso sumanytojas, tikiuosi, pasišels pats kultūriniam „Draugo“ priede. Jis žadėjo ir pinigine premiją geriausio vardo autoriui.

Dabar tęsiu naujųjų emigrantų „odisejas“:

Stovime su Petru virtuvėje. Mėgdžiojame darbščiuosius amerikiečius, kurie net ir pokyliuose stovi, o, be to, ir kėdžių dar neturime. Bet šaldytuvus veikia, tik šeiminkė barasi, kad reikia ką nors šaldyklėje laikyti, nes kitaip agregatas suges.

Susipažinau su Petru Lietuvių kultūros centre „Židinyje“ (Brooklyn, New York), naujųjų emigrantų organizacijos „Versmė“ steigiamajame susirinkime. Kai po valandos svarstymų dar nebuvo išrinkta valdyba, Petras iš salės samojingai replikavo:

— Valdybos narių skaičius negali viršyti bendrą susirinkusiųjų skaičių.

Dabar dalijamės su juo nebrangų butą. Taip dar gali čia išsilaikyti. Vieną dieną Petras pasiūlė nuvykti į gatvės darbo biržą. Niujorkiečiams siūliau įsidėmėti adresą: Brooklynas, F požeminio traukinio Fort Hamilton stotis, 37 Street ir Hamilton Avenue sankryža.

PETRO PASAKOJIMAS

Isėdome į mašiną šešiese. Mūsų užduotis — iš rūsių kibirais nešti gruntą į konteinerį gatvėje. Mano kolegų tingėjimui nebuvo ribų. Iki pietų, kol mus prižiūrėjo kinietis, namo savininkas, darbas dar judėjo į priekį. Bet po pietų, kai šeiminkas išvyko, darbas sutriko. Kibirų perdavinėjome iš rankų į rankas, aš buvau grandinėje paskutinis, prie konteinerio, tad nemačiau, kas vyko viduje, rūsyje, bet iš sulėtėjusios reakcijos supratau, kad jie ten viduje kažką gursknojo! Galų gale kibirų perdavimas visai nutrūko. Aš jiems priminiau, kad šeiminkas pažadėjo kiekvienam sumokėti po penkiasdešimt dolerių, jei konteineris bus pripildytas.

Jie nusivaižiavo tiesiog anekdotiškai — ėmė gatvėje rinkti tuščius butelius, grūdavo juos į mėlynus plastikinius maišus, mėtė į konteinerį, o ant viršaus pylė žemės. Tai buvo labai naivus sumanymas, nes šeiminkė ir jos dukros per langus viską matė.

Dobužinskio „Senoji Lietuva“

(Atkelta iš 3 psl.)

saus Rusijos emigranto kūrybos palikimą, be kita ko, baimintis užrūstinti Maskvą. Laimei, po kelerių metų, kaip žinia, minėtus Mstislavo Dobužinskio kūrinius nupirko Lietuvių Fondas.

Vsevolodas tikrai daug prisidėjo prie to, kad ir po Mstislavo Dobužinskio mirties jo vardas išivijotų nebūtų pamirštas, kad ciklas „Senoji Lietuva“ pakliūtų į saugias rankas ir, daug pasaulio apkeliaves, džiugintų tautiečius svetur, anksčiau ar vėliau sugrįžtų į Lietuvą. Girdėjau, kad Čikagoje leidžiamam 1996 metų kalendoriui bus panaudota 12 šio ciklo vaizdų. Tai būtų gražus išivijos indėlis į Mstislavo Dobužinskio 120-ųjų metinių paminėjimą.

Galų gale šeiminkė išėjo į kiemą, ir šypsodamasi manęs paklausė, ar jau baigiame. Aš atsakiau, kad nežinau, ką jie ten viduje daro.

Tada aš jiems pasiūliau tėti tu kibirų nešimą. Jie atsakė, kad reikia tempti laiką iki šešių valandų vakaro. Atsidūriau labai nejuokioje padėtyje. Pradėjau pats nešti žemes iš rūsių į konteinerį, o mano kolegos sėdėjo ir rūkė.

Galų gale šeštą valandą konteineris vis dar nebuvo užpildytas, nes net ir butelių neužteko.

Tada nuėjau pas šeiminkę ir pranešiau, kad mes esame pasirodę išvykti. Ji nusileido į rūšį ir visiems išdailio po 55 dolerius, apie atliktą darbą nieko neskaidama. Pasitaikė padorūs šeiminkai, kurie nenorėjo derėtis dėl tu menkų pinigų. Ar reikia stebėtis, kad buvusi Sovietų Sąjunga badauja?

Dabar sėdime su Petru (jau turime keturias kėdes, šį tą šaldytuve) ir kalbamės apie tuos beviltiškus tipus.

— Kodėl jiems nieko nesakei? — Sakiau, kad nors vaidintų, jog dirba, bet jie tiek prisigėrė, kad, matyt, visai prarado protą... prieš penkiolika metų emigrantai čia galėjo gauti bet kokią darbą... o dabar visų emigrantų neapkenčia...

Ir vis dėlto nenoriu baigti liūdina. Lietuviai šio to verti, ar ne?

A. A. PREL. STANISLOVAS KIŠKIS (1900-1995)

Rugsėjo 25 d. Kaišiadoryse po 5 mėnesius trukusios ligos mirė vienas seniausių Lietuvos kunigų — Kaišiadorių katedros karnaukaišas, popiežiaus garbės prelatas Stanislovas Kiškis. Gimęs Petrograde, kunigu buvo įšventintas 1924 metais Kaune. Prelatas aktyviai dirbo įvairiose bažnytinio ir kultūrinio gyvenimo srityse. Sovietmečiu kun. St. Kiškis daug metų buvo kalnamas Rusijoje, kur nesiliovė apsahtalavęs ir vykdė sielovadą.

Grįžęs į Lietuvą, įsitraukė į žinių apie Bažnyčios ir kultūros istoriją rinkimo ir išsaugojimo darbą ir sukaupė daug istorinės informacijos apie Lietuvos bažnyčias, kunigus ir vyskupus, tarp jų ir apie Dievo tarną arkivyskupą Teofilų Matulionį. Prelatas kurį laiką buvo Kaišiadorių vyskupo kancleris, pasižymėjo uoliu pastoraciniu darbu parapijoje.

Palaidotas rugsėjo 28 d. Kaišiadorių katedros šventoriuje.

Trys „Linelio“ ansamblio muzikantai

Keturi „Linelio“ ansamblio narės.

Pranė Šlutenės nuotraukos